

Asterdorp, een pijnlijk verleden

Een muzikale vertelling van een heropvoedingsdorp. Jeroen Kleijne schreef een musical, mét humor, over Asterdorp, een pijnlijke geschiedenis in Amsterdam-Noord.

LORIANNE VAN GELDER

Als opzichteres woon ik hierboven, in het poortgebouw. Alles keurig netjes, want je moet natuurlijk wel het goede voorbeeld geven. Ik heb twee ramen die uitzien over dit pleintje en dat is geen overbodige luxe. Je moet die mensen wel een beetje in de gaten kunnen houden hè.

Dat schrijft Hilde, personage uit de musical *Asterdorp – Het godvergeten Noord* in Theater M-Lab, op een ansichtkaart die bij noorderlingen door de brievenbus is geworpen. Niet lang daarna klopten de eerste bewoners aan bij productiehuis M-Lab: of ze Hilde even mochten spreken.

Asterdorp is een zwarte bladzijde in de geschiedenis van Amsterdam-Noord. Het ommuurde dorp van 132 woningen werd in 1927 gebouwd om asociale gezinnen te heropvoeden. Een woonschool heette dat ook wel, een idee van Arie Keppler, de toenmalige directeur van de Gemeentelijke Woningdienst. Arme gezinnen uit krotten in de Jordaan werden daar gehuisvest. Het dorp had maar één in- en uitgang en zelfs in de nachtelijke uren stonden bewoners onder toezicht. Het dorp werd in 1940 alweer gesloten: het had niet het beoogde effect gehad. Maar nog altijd spreken oud-bewoners niet graag over die periode.

Jeroen Kleijne, noorderling, free-

lance journalist en sinds tien jaar schrijver van schoolmusicals, schreef het scenario. "Twee jaar geleden kwam de toenmalig artistiek leider van M-Lab Koen van Dijk naar me toe. Hij zei dat M-Lab heel goed loopt, maar dat nog te weinig mensen uit Amsterdam-Noord komen kijken. 'Jij doet al veel met musicals,' zei hij, 'waarom schrijf je niet eens iets voor ons?'" Kleijne wist dat het dan iets over Noord zelf moest zijn en al gauw kwam hij uit bij Asterdorp. "Wat me vooral fascineerde was dat die arme mensen die in Asterdorp woonden, werden gezien als 'asociale' en dat er serieus gedacht werd dat ze konden worden opgevoed. Een krankzinnig idee. Die mensen kregen voor altijd het stigma 'asociaal', werden met de nek aangekeken, vonden geen baan, ook nadat het dorp al was gesloten. Kinderen droegen rode strikjes van de armenschool. De schaamte was zo groot."

Potentiële Asterdorpbewoners werden geselecteerd in de Jordaan, waar na invoering van de Woningwet in 1901 veel bewoners werden overgeplaatst omdat de krotten in Jordaan onbewoonbaar waren verklaard. Als gezinnen hun huis niet goed verzorgden, hun kinderen niet naar school stuurden of als de vader werkloos was en de armoede groot, dan waren het kanshebbers voor een plek op de woonschool. Ook in Zeeburg was een heropvoedingsdorp. De huur, de 'vergoeding tijdelijk verblijf', was 2,75 gulden per week. Maar dat werd later nog verlaagd, omdat veel gezinnen het niet konden opbrengen. Ze leefden in een volkomen uitzichtloze situatie.

"Via via heb ik wel contact gehad met oud-bewoners, maar ik heb niemand direct gesproken. De schaamte is nog steeds groot," legt Kleijne

uit. Van Asterdorp zelf is weinig meer over. Nadat het in 1938 als woonschool de deuren gesloten had, bood het in de oorlog korte tijd onderdak aan dakloze Rotterdammers en was het een doorvoerplek voor Joden.

De oorspronkelijke bewoners vertrokken voornamelijk naar Floradorp, nu nog steeds een vrij gesloten enclave. In 1943 is het dorp gebombardeerd en in 1955 zijn de laatste resten afgebroken, op de toegangspoort na. Kleijne: "Asterdorp is nooit het succes geworden waarop was gehoopt. Zelfs op het hoogtepunt was slechts tachtig procent van de huizen bewoond."

Kleijne wilde een musical maken die het verhaal vertelt, maar ook op een luchtige manier terugkijkt. "Het gaat over drie vrouwen, twee bewoonsters en een opzichteres. Langzaam krijgt de opzichteres het inzicht dat de opzet van Asterdorp misschien niet zo geslaagd is." De dialogen worden afgewisseld met Amsterdamse liederen uit de tijd van Asterdorp, *De afgekeurde woning* van Johnny Jordaan, *Werkloze handen* van Willy Derby en *De kleine man* van Louis Davids. Gert Wantenaar begeleidt de teksten op zijn accordeon, en de jonge Caitlin van der Maas regisseert.

Volgens Kleijne heeft Asterdorp zeker een bijdrage geleverd aan de slechte reputatie van Noord. "Maar met een beetje humor kunnen we daar nu goed op terugkijken."

Asterdorp – Het godvergeten Noord, Van 25 t/m 30/10 in Theater M-Lab, Aambeeldstraat 10, Amsterdam
www.asterdorp.nl

'Bewoners werden met de nek aangekeken; de schaamte was zo groot'

'Woonschool' Asterdorp: er was maar één in- en uitgang, en zelfs in de nachtelijke uren stonden de bewoners onder toezicht.

FOTO HISTORISCH CENTRUM NOORD